

Центальноукраїнський державний
університет імені
Володимира Винниченка

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Центальноукраїнський університет
імені Володимира Винниченка
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**СУЧАСНІ АСПЕКТИ
ТА АКТУАЛЬНІ ПІДХОДИ В НАВЧАННІ,
ВИКЛАДАННІ Й ДОСЛІДЖЕННІ
ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН**

27 лютого – 9 квітня 2023 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

Покоління прав людини: від історії до реальності	
Метіль А. С.	97
Відмежування згвалтування особи, яка не досягла чотирнадцятирічного віку від вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ч. 4 ст. 152 та ст. 155 КК України)	
Митрофанова Ю. С.	103
Проблемні аспекти законодавчого закріплення інституту конституційної скарги в Україні	
Мілова Т. М.	106
Необхідність протидії організованій злочинності як вимога сьогодення	
Міняйло Н. Є.	109
Особливості викладання кримінального процесу в умовах воєнного стану	
Нечасва І. О.	113
До питання кодифікації законодавства у сфері оборони: досвід зарубіжних країн	
Остапенко А. І.	116
Термінологічні проблеми чинного Кримінального процесуального кодексу України	
Павлишин А. А.	119
Етичні стандарти юридичної професії: сучасні вимоги	
Півторак Г. Ф.	121
Конституційне право особи на індивідуальний характер юридичної відповідальності	
Подільчак О. М.	124
Забезпечення об'єднаними територіальними громадами місцевих референдумів	
Поляруш-Сафроненко С. О.	127
Трансгуманізм в умовах війни через призму верховенства права	
Попович Т. П., Бариська Я. О., Маслюк О. В.	132
Способи захисту цивільних прав та інтересів при виникненні спорів щодо припинення цивільного зобов'язання переданням відступного	
Рассказова В. В.	136
Проблема домашнього насильства в Україні: загальна характеристика	
Решетникова М. Ю.	140
Історія формування системи охорони здоров'я в Україні та її правова природа	
Руснак Л. М.	143

3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 8073-X / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

4. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

5. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07 грудня 1984 р. № 8073-X / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

6. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n2375>

7. Справа «Красва проти України» № 72858/13, рішення від 13 січня 2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_h08#Text

8. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 20.03.1952. *Офіційний вісник України*. 23.08.2006. № 32. Стор. 453, стаття 2372, код акта 36905/2006/. *База даних «Законодавство України»*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994_535

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБ'ЄДНАНИМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ МІСЦЕВИХ РЕФЕРЕНДУМІВ

Поляруш-Сафроненко С. О.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного права
та теоретико-правових дисциплін*

*Білоцерківський національний аграрний університет
м. Біла Церква, Київська область, Україна*

Об'єднані територіальні громади (ОТГ) безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування : а) управляють майном, що є в комунальній власності; б) затверджують місцеві бюджети, програми соціально-економічного та культурного розвитку; в) контролюють виконання місцевих бюджетів, програм соціально-економічного та культурного розвитку, діяльність комунальних підприємств, установ та організацій; г) встановлюють місцеві податки і збори; г) утворюють, реорганізують та ліквідують комунальні

підприємства, установи та організації; д) вирішують інші питання місцевого значення, віднесених законом до їхньої компетенції. Одним з таких напрямків здійснення їхньої компетенції є забезпечення проведення місцевих референдумів та реалізації їх результатів. Саме цей напрямок і є метою нашого дослідження. Для реалізації поставленої мети, на нашу думку, слід вирішити такі завдання: а) проаналізувати останні наукові праці щодо дослідження діяльності об'єднаних територіальних громад; б) запропонувати ознаки та визначення забезпечення проведення місцевих референдумів та реалізації їх результатів; в) сформулювати висновки і рекомендації по предмету дослідження.

Серед останніх наукових робіт дослідження діяльності об'єднаних територіальних громад проаналізуємо праці окремих авторів, саме : М. Гайдар, В. Дорох, А. Кавунець, М. Могільова та ін.

М. Гайдар підкреслює, що конституційно-правова модернізація, яка відбувається в нашій державі, спрямована на реформування системи місцевого самоврядування, на закріплення статусу територіальних громад основним суб'єктом місцевої демократії. Вона визначає об'єднану територіальну громаду як союз суміжних територіальних громад сіл, селищ, міст, заснованих з метою посилення їх спроможності на засадах конституційності, законності, добровільності, повсюдності, економічної ефективності, прозорості та відкритості, відповідальності й державної підтримки [1, с. 87, 89].

Отже, М. Гайдар вважає, що в умовах реформування основним суб'єктом місцевої демократії є ОТГ, яка спроможна безпосередньо або через утворені нею органи здійснювати низку повноважень, включаючи і забезпечення проведення місцевих референдумів та реалізацію їх результатів.

В. Дорох та А. Кавунець, досліджуючи особливості об'єднання територіальних громад в Україні, роблять висновки про те, що процес децентралізації влади є складним та складається з багатьох елементів серед яких бюджетна децентралізація, податкова децентралізація, можливість передачі повноважень на рівень громад та формування незалежних бюджетів цих громад. Сьогодні названі особливості закріплені в законах і постановах КМ України. Та попереду ще досить складний процес узгодження інших аспектів децентралізації і внесення необхідних змін до відповідних підзаконних актів, які мають забезпечити неухильне виконання реформ. Якщо розглядати процес добровільного об'єднання територіальних громад як окрему складову, то головною перевагою Закону є можливість для майбутньої об'єднаної – спроможної – територіальної громади отримати чіткі й незалежні функції та повноваження [2, с. 92–93].

Отже, серед особливостей об'єднання територіальних громад в Україні В.Дорох та А. Кавунець процес децентралізації влади розглядають як складний зміст багатьох елементів серед яких бюджетна децентралізація, податкова децентралізація, можливість передачі повноважень на рівень громад та формування незалежних бюджетів цих громад.

М. Могільова, досліджуючи перспективи і ризики для розвитку сільських територій об'єднання територіальних громад в Україні, наголошує, що на сучасному етапі в Україні формування нової інституційної архітектури здійснюється шляхом проведення адміністративно-територіальної реформи і реформи децентралізації. У зв'язку з цим важливого значення набуває ідентифікація процесів формування об'єднаних територіальних громад у сільській місцевості як чинника сталого розвитку сільських територій. Шляхом аналізу поточних результатів об'єднання громад у сільській місцевості здійснена оцінка об'єднаних територіальних громад на предмет їх інституційної спроможності до розвитку сільських територій всіх без винятку населених пунктів у їхньому складі [3, с. 74].

Отже, М. Могільова вважає, що формування об'єднаних територіальних громад є результатом проведення реформи адміністративно-територіального устрою і місцевої децентралізації та спроможності ОТГ здійснювати свої повноваження як безпосередньо, так і через органи і посадових осіб місцевого самоврядування.

Подальша успішна реалізація реформи територіальної організації влади та місцевого самоврядування на засадах децентралізації вимагає продовження роботи щодо удосконалення законодавчо-нормативного забезпечення реформи. Зокрема, пропонується прийняття нових і удосконалення діючих законів: а) Про адміністративно-територіальний устрій України; б) Про місцевий референдум; в) нової редакції Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та ін. [4, с. 17–20].

Отже, потреба в удосконаленні законодавчо-нормативного забезпечення реформи децентралізації публічної влади на місцях залишається актуальною і на сьогодні, навіть в умовах воєнних дій в Україні.

Поки що не зрозуміло коли саме буде прийнято закон про місцеві референдуми, що є обов'язковою умовою для запровадження механізму безпосередньої демократії в об'єднаних територіальних громадах. Саме місцевий референдум є формою безпосереднього здійснення територіальною громадою (включаючи і ОТГ) місцевого самоврядування шляхом прямого волевиявлення жителів. Перелік питань, що вирішуються виключно місцевим референдумом,

визначається Законом України «Про місцевий референдум», а також Статутом територіальної громади в межах, визначених законом [5, с. 18–19].

Отже, прийняття закону про місцевий референдум, про адміністративно-територіальний устрій та удосконалення діючого законодавства про місцеве самоврядування і об'єднані територіальні громади є умовою подальшої реформи децентралізації публічної влади на місцях.

Аналіз проведених наукових праць і нормативно-правових актів щодо регулювання діяльності ОТГ і органів та посадових осіб місцевого самоврядування дає можливість запропонувати ознаки та визначення забезпечення проведення місцевих референдумів та реалізації їх результатів [6]. Серед таких ознак слід назвати: а) створення сприятливих умов, охорона, захист і поновлення референдних прав жителів ОТГ; б) проведення місцевих референдумів; в) реалізації їх результатів; г) удосконалення діючого законодавства щодо проведення місцевих референдумів та реалізації їх результатів.

Серед створення сприятливих умов, охорона, захист і поновлення референдних прав жителів ОТГ важливе значення належить прийняттю вище названих законів, включаючи і закон про місцевий референдум. Порядок призначення і проведення місцевих референдумів та реалізації їх результатів закріплюється в законі про названий референдум. Удосконалення діючого законодавства щодо спроможності ОТГ забезпечити проведення місцевих референдумів та реалізації їх результатів в Україні є одне з важливих завдань реформи децентралізації. У випадку проведення референдуму за ініціативою територіальної громади суб'єктами референдного процесу має бути ініціативна група з місцевого референдуму.

Підводячи загальний підсумок дослідження, сформулюємо деякі висновки і рекомендації. Забезпечення проведення місцевих референдумів та реалізації їх результатів – це урегульована нормами міжнародного та національного права діяльність об'єднаних територіальних громад щодо їх спроможності створювати сприятливі умови, охороняти і захищати референдні права місцевих жителів та поновлювати названі можливості в разі їх порушення з метою підготовки і проведення місцевих референдумів та впровадження в життя їх результатів на території ОТГ.

Для подальшого удосконалення спроможності ОТГ забезпечувати підготовку і проведення місцевих референдумів та реалізувати на території громади референдні права її жителів рекомендуємо прийняти закони України: а) Про місцевий референдум в Україні; б) Про

адміністративно-територіальний устрій України; в) Про місцеве самоврядування України (нову редакцію).

Запропоновані рекомендації сприятимуть удосконаленню ефективності викладання для студентів навчальних закладів курсу з місцевого самоврядування.

Література:

1. Гайдар М. Є. До питання поняття об'єднаної територіальної громади в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. С. 87–91.

2. Кавунець А., Дорох В. Особливості об'єднання територіальних громад в Україні (регіональний аспект). Вінниця, 2016. 95 с.

3. Могільова М.М. Об'єднання територіальних громад в Україні: перспективи і ризики для розвитку сільських територій. *Економіка АПК*. 2019. № 5. С. 68–76.

4. Формування об'єднаних територіальних громад : стан, проблеми питання та шляхи їх вирішення. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-07/terutor_gromad-86ead.pdf

5. Про новий законопроект «Про місцеве самоврядування в Україні». URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13337>

6. Верховенство права та місцеве самоврядування. Тези доповідей студентів і аспірантів на III Міжнародному науково-практичному форумі з верховенства права. К. : ДУХ І ЛІТЕРА. 2016. 248 с.